

BANKROTO BYLOS IŠKĖLIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISME PAGAL EUROPOS SĄJUNGOS IR LIETUVOS TEISĘ

Radvilė Čiricaitė

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Viešosios teisės katedros doktorantė
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius
Tel. (+370 5) 2 36 61 75
El. paštas: radvile.ciricaite@tf.vu.lt

Straipsnyje analizuojamas 2000 m. gegužės 29 d. Europos Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų nuostatų bei Lietuvos teisės aktų taikymas iškeliant bankroto bylą Lietuvos Respublikos teisme subjektui, kurio bankrotas turi tarptautinio bankroto požymių. Taip pat nagrinėjami bankroto bylos iškėlimo probleminiai aspektai ir pateikiami galimi problemų sprendimo būdai ir kryptys.

This article contains analysis of the rules established in the Council Regulation (EC) No. 1346/2000 of 29 May 2000 on Insolvency Proceedings as well as in Lithuanian legal acts which are applied by the court of the Republic of Lithuania while opening insolvency proceedings against internationally insolvent entity. Moreover, problematic aspects concerning opening of the insolvency proceedings as well as suggestions for their solution are examined in this article.

Įvadas

Lietuvoje gilėjant ekonomikos krizei, sparčiai daugėja bankrutuojančių įmonių. Remiantis Įmonių bankroto valdymo departamento prie Ūkio ministerijos duomenimis [5], 2008 metais Lietuvoje bankrotai pasiekė didžiausią skaičių per pastaruosius penkiolika metų. Kadangi daugėjant bankrotų bankrutuoja ne tik smulkios vietos įmonės, bet ir tarptautinės kompanijos, bankroto padariniai dažnai išeina ir už Lietuvos ribų (pavyzdžiui, bankrutuojančios įmonės kreditoriai yra užsienio valstybėse ar įmonė ten turi turto). Analogiška situacija gali atsirasti subankrutavus užsienio

įmonei, turinčiai turto ar kreditorių Lietuvoje. Siekiant iškelti bankroto bylą įmonei, kurios bankrotas turi tarptautinio bankroto požymių, Lietuvos teismams reikės aiškintis ir nagrinėti papildomus klausimus (pavyzdžiui, tarptautinės jurisdikcijos, taikytinos teisės) bei remtis ne tik nacionaliniais, bet ir tarptautiniais teisės šaltiniais.

Šiame straipsnyje pasitelkus teleologinį, loginę analizę, lyginamąjį metodą nagrinėjama tarptautinė Lietuvos teismų jurisdikcija ir kiti susiję klausimai keliant bankroto bylą subjektui, kurio bankrotas turi tarptautinio bankroto požymių, pagal 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų

[4] (toliau – Reglamentas). Lietuvoje nuo 2004 m. gegužės 1 d. šis reglamentas taikomas tiesiogiai, kaip ir kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse. Šio straipsnio tikslas – išanalizuoti Reglamento nuostatų bei Lietuvos teisės aktų taikymą iškeliant Lietuvos teisme bankroto bylą, turinčią tarptautinį elementą, atskleisti probleminius aspektus bei pateikti galimus problemų sprendimo būdus ir kryptis. Pažymėtina, kad iki šiol Lietuvos teismų praktikoje dar nebuvo pasitaikę atvejų, kai remiantis Reglamentu teismams būtų tekę spręsti pagrindinės ar šalutinės bankroto bylos iškėlimo Lietuvos ūkio subjektui klausimą. Lietuvos teismams yra tekę taikyti Reglamento nuostatas nagrinėjant kitus klausimus, pavyzdžiui, sprendžiant dėl bankrutuojančios įmonės ieškinių skolininkams, esantiems kitose valstybėse narėse, teisingumo, aiškinantis dėl Reglamento galiojimo laiko atžvilgiu, pasisakant dėl bankrutuojančios įmonės ir kreditoriaus tarpusavio reikalavimų įskaitymo [17; 19; 20; 22]. Nors daugėjant įmonių bankrotų Reglamento taikymas Lietuvoje tampa vis aktualesnis, šia tema nėra atlikta išsamių mokslinių tyrimų (išskyrus kelis skyrius S. Kavalnės, V. Mikuckienės, R. Norkaus ir R. Veličkos vadovėlyje „Bankroto teisė“ [6, p. 302–374], kurie skirti apžvelgti Reglamento nuostatas). Taigi straipsnio tema aktuali tiek praktiniu, tiek moksliniu aspektu.

Reglamento taikymo sritis

Spręsdamas bankroto bylos, turinčios tarptautinį elementą, iškėlimo klausimą, Lietuvos teismas visų pirma turi nustatyti, ar pareiškime dėl bankroto bylos iškėlimo nurodytos aplinkybės patenka į Reglamento taikymo sritį. Todėl toliau trumpai

apžvelgiamas Reglamento taikymas teritorijoje, pagal dalyką, subjektams ir laiko atžvilgiu.

Reglamento *teritorinio* taikymo ribos įtvirtintos jo preambulės 14 punkte. Reglamentas yra taikomas byloms, kai skolininko pagrindinių turtinių interesų vieta yra Bendrijoje (išskyrus Daniją). Tais atvejais, kai skolininko pagrindinių turtinių interesų vieta bus ne Bendrijoje, turės būti taikomos valstybės narės tarptautinės privatinės teisės normos [9, p. 255; 10, p. 22]. Taigi, Lietuvoje Reglamentas bus tiesiogiai taikomas tais atvejais, kai skolininko turtas arba skolininko pagrindinių turtinių interesų vieta yra Lietuvos teritorijoje.

Reglamento taikymas *pagal dalyką* reiškia jo taikymą tam tikroms kolektyvinėms bankroto procedūroms. Reglamento 1 straipsnyje nurodyta: „Šis reglamentas taikomas kolektyvinio bankroto byloms, susijusioms su skolininko daliniu ar visišku teisės į turtą netekimu bei likvidatoriaus paskyrimu.“ Nors šis apibrėžimas įvardija kelis kriterijus – kolektyviškumą, bankrotą, skolininko dalinio ar visiško teisės į turtą netekimą bei likvidatoriaus paskyrimą – kuriems esant turi būti taikomas Reglamentas, tačiau kiekvienu konkrečiu atveju šių kriterijų teismui tikrinti nereikės, nes byla automatiškai patenka į Reglamento taikymo sritį, jeigu ji yra nurodyta Reglamento A ir B prieduose pateikiamame bylų sąrašė [7, p. 25]. Reglamente konkretinamas „bankroto bylos“ apibrėžimas nurodant, kad „bankroto byla – tai 1 straipsnio 1 dalyje nurodyta kolektyvinė bankroto byla. Šios bylos nurodytos A priede“. Remiantis A priedu Lietuvoje „bankroto byloms“ priskiriamos: įmonės restruktūrizavimo ir įmonės bankroto bylos bei įmonės bankroto procesas ne teismo tvarka. Taigi, Regla-

mente vartojama sąvoka „bankroto byla“ apima kur kas platesnę bylų kategoriją, t. y. Reglamentas taikomas ne tik bankroto byloms, kaip jos apibrėžiamos Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatyme [2] (toliau – Įmonių bankroto įstatymas)¹, bet ir įmonės restruktūrizavimo byloms bei įmonės bankroto procesui ne teismo tvarka (t. y. tiems veiksams, kurie atliekami be teismo proceso). Reglamente išskiriamos ir „bylos dėl įmonės likvidavimo“, kurių apibrėžimas atitinka 2 straipsnio a punktą, bet kurios apima skolininko turto realizavimą, įskaitant tokius atvejus, kai byla yra nutraukta skolininkui sudarius kompromisinį susitarimą su kreditoriais arba panaudojus kitą nemokumą nutraukusią priemonę, arba nutraukta dėl skolininko turto nepakankamumo. Šios bylos išvardytos B priede. Lietuvoje prie „bylų dėl įmonės likvidavimo“ priskiriamos: įmonės bankroto byla ir įmonės bankroto procesas ne teismo tvarka. Darytina išvada, kad Reglamentas taikomas tiek Įmonių bankroto įstatymo, tiek Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymo [3] (toliau – Įmonių restruktūrizavimo įstatymas) reglamentuojamoms byloms, tiek teismo, tiek ne teismo vykdomiems bankroto procesams.

Pažymėtina, kad Reglamento taikymo sritis neapima bankroto bylų, iškeltų draudimo bendrovėms, kredito įstaigoms, teikiančioms finansų ar vertybinių popierių valdymo paslaugas, kolektyvinėms investicinėms bendrovėms. Šių bylų bankroto klausimai reglamentuojami 2001 m. kovo 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/17/EB dėl draudimo įmonių

¹ Įmonių bankroto įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje bankroto byla apibrėžiama kaip teismo nagrinėjama civilinė byla dėl ginčų, kylančių iš bankroto teisinių santykių.

reorganizavimo ir likvidavimo bei 2001 m. balandžio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/24/EB dėl kredito įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo.

Reglamento preambulės 9 punkte apibrėžiamas Reglamento taikymas *asmenu* atžvilgiu ir nurodoma, kad Reglamentas turi būti taikomas bankroto byloms, kai skolininkas yra fizinis ar juridinis asmuo, prekybininkas ar individualus asmuo. Kadangi Reglamente nepateikiama skolininko apibrėžimo, kiekviena valstybė narė savo nacionalinėje teisėje įtvirtina skolininko sampratą, pagal kurią nustatoma, ar konkrečiam subjektui gali būti keliama bankroto byla (Reglamento 4 straipsnio 2 dalies a punktas). Remiantis Įmonių bankroto įstatymu, Lietuvoje bankroto procedūros gali būti vykdomos tik Lietuvoje įregistruotiems juridiniams asmenims, išskyrus įstatyme numatytas išimtis². Analogiška nuostata įtvirtinta Įmonių restruktūrizavimo įstatyme, jame numatyta, kad įstatymas taikomas įmonėms, kurios įregistruotos Lietuvos Respublikoje įstatymų nustatyta tvarka, išskyrus 4 straipsnyje nurodytus juridinius asmenis³. Fizinį asmenų bankroto institutas Lietuvos teisėje kol kas neįtvirtintas, todėl bankroto byla negalės būti keliama nei prekybininkui, nei individualiam asmeniui. Nors valstybėse narėse yra skirtingas subjektų, kuriems gali būti keliama bankroto byla, teisinis reguliavimas, tačiau kiekviena

² Įmonių bankroto įstatymo 1 straipsnio 2 dalyje nurodoma, kad įstatymas netaikomas biudžetinėms įstaigoms, politinėms partijoms, profesinėms sąjungoms, religinėms bendruomenėms ir bendrijoms.

³ Įmonių restruktūrizavimo įstatymas netaikomas bankams, centrinei ir kitoms kredito unijoms, kitoms kredito įstaigoms, draudimo įmonėms, valdymo įmonėms, investicinėms kintamojo kapitalo bendrovėms, uždaro tipo investicinėms bendrovėms bei vertybinių popierių viešosios apyvartos tarpininkams.

valstybė narė vadovaudamasi Reglamento 16 straipsnyje automatinio pripažinimo taisykle privalo pripažinti kitoje valstybėje iškeltą bankroto bylą jos nacionalinėje teisėje neįtvirtintam subjektui. Pavyzdžiui, Lietuvos teismas turės pripažinti Švedijos teismo sprendimą iškelti nemokumo bylą fiziniam asmeniui, nors Lietuvoje fizinio asmens bankrotas nėra įteisintas.

Nagrinėjant Reglamento taikymo *laiko atžvilgiu* ypatumus pažymėtina, kad Reglamentas taikomas bankroto byloms, iškeltooms po jo įsigaliojimo, t. y. po 2002 m. gegužės 31 dienos. Valstybių, kurios tapo Europos Sąjungos narėmis po 2002 m. gegužės 31 d. atžvilgiu, Reglamentas taikomas nuo atitinkamos valstybės įstojimo į Europos Sąjungą datos. Taigi, Lietuvos teismai, sprendami bankroto bylos, turinčios tarptautinį elementą, iškėlimo klausimą Reglamento nuostatomis turi vadovautis nuo 2004 m. gegužės 1 dienos. Iki šios datos skolininko atlikti veiksmai turi būti reglamentuojami pagal teisės aktus, kurie galiojo jų atlikimo metu (Reglamento 43 straipsnis).

Pagrindinės bankroto bylos iškėlimas

Reglamento 3 straipsnyje numatomos tarptautinės jurisdikcijos taisyklės, pagal kurias nustatoma, kurios valstybės narės teismas yra kompetentingas iškelti bankroto bylą. Reglamente įtvirtinamos pagrindinės bankroto bylos (angl. *main insolvency proceedings*), šalutinės bankroto bylos (angl. *secondary insolvency proceedings*) bei savarankiškos teritorinės bankroto bylos (angl. *independent territorial insolvency proceedings*) iškėlimo taisyklės.

Kadangi Lietuvos teismas privalo savo iniciatyva, t. y. *ex officio*, patikrinti, ar byla priklauso Lietuvos teismų jurisdikcijai

[14], sprenddamas, ar priimti pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo, teismas turi išsiaiškinti, ar jis turi tarptautinę jurisdikciją iškelti ir nagrinėti pagrindinę bankroto bylą. Pagrindinė bankroto byla – tai universalius padarinius sukelianti byla, kuri apima visą skolininko turtą, esantį Europos Sąjungoje (išskyrus Daniją), ir paliečia visus kreditorius, neatsižvelgiant, kurioje vietoje jie būtų. Gali būti iškeliama tik viena pagrindinė byla [11, p. 168].

Remiantis Reglamento 3 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos teismas yra kompetentingas iškelti pagrindinę bankroto bylą, jei skolininko pagrindinių turtinių interesų vieta yra Lietuvos teritorijoje. Taigi, teismo kompetencija iškelti pagrindinę bankroto bylą siejama su skolininko pagrindinių turtinių interesų (angl. *center of main interests*) arba sutrumpintai vadinamos COMI, lokalizacija Lietuvos teritorijoje. Reglamente nėra „pagrindinių turtinių interesų vietos“ apibrėžimo. Tam tikros pagrindinių turtinių interesų vietos nustatymo gairės yra pateiktos Reglamento preambulės 13 straipsnyje. Jame nurodyta, kad „pagrindinių turtinių interesų vieta turėtų būti vieta, kurioje skolininkas reguliariai administruoja savo turtinius interesus ir dėl to ją gali nustatyti trečiosios šalys“ (plačiau apie pagrindinių turtinių interesų vietos nustatymą žr.: Čiricaite R. Bankroto bylų teisingumas pagal Europos Sąjungos teisę // Teisė. 2007, t. 63, p. 33–40). Bendrovių ir kitų juridinių asmenų pagrindinių turtinių interesų vietos nustatymą palengvina Reglamente įtvirtinta prezumpcija. Pagal šią prezumpciją, kai nėra priešingų įrodymų, laikoma, kad juridinio asmens pagrindinių turtinių interesų vieta yra jo registruota buveinė. Kyla klausimas, ar teismas, sprenddamas pareiškimo priėmi-

mo klausimą, gali apsiriboti prezumpcijos patikrinimu, t. y. ar Lietuvoje yra juridinio asmens registruota buveinė, ir nesiaiškinti, ar yra įrodymų, kurie šią prezumpciją paneigtų (pavyzdžiui, kad bendrovė ekonominę veiklą vykdo kitoje valstybėje). Doktrinoje vyrauja nuomonė, kad visų pirma teismas *ex officio* privalo mėginti išsiaiškinti, kur yra bendrovės pagrindinių turtinių interesų vieta, ir tik jeigu nepavyksta nustatyti pagrindinių turtinių interesų vietos, teismas gali remtis prezumpcija [7, p. 94]. Taigi, nors juridinio asmens registruota buveinė yra Lietuvoje, teismas vis tiek turės nagrinėti pagrindinių turtinių interesų vietos lokalizacijos klausimą.

Remiantis Reglamentu Lietuvos teismas turės kompetenciją iškelti pagrindinę bankroto bylą užsienio juridiniam asmeniui, jeigu nustatys, kad bendrovės pagrindinė turtinių interesų vieta yra Lietuvoje. Tokia situacija gali būti, jeigu užsienio juridinis asmuo visą savo veiklą vykdytų Lietuvoje neįsteigęs juridinio asmens, filialo ar atstovybės, o jo formali registruota buveinė bus užsienio valstybėje. Kadangi registruotos buveinės prezumpcija bus paneigta, remdamasis Reglamento 3 straipsnio 1 dalimi, teismas privalės priimti pareiškimą dėl bankroto bylos iškelimo ir iškelti bankroto bylą užsienio juridiniam asmeniui. Tokia praktika, kai bankroto bylos keliamos užsienio juridiniams asmenims, yra taikoma daugelyje Europos Sąjungos valstybių narių. Pavyzdžiui, Hagos apeliacinis teismas iškėlė bankroto bylą Anglijoje registruotai bendrovei *Interexx Enterprises Ltd.*, Briuselio komercinis teismas iškėlė bankroto bylas Graikijoje bei Anglijoje registruotoms įmonėms; panašių pavyzdžių galima rasti ir Prancūzijos bei Vokietijos teismų prak-

tikoje Anglijoje registruotų įmonių atžvilgiu [8, p. 88]. Pagrindinės bankroto bylos iškelimo galimybę užsienyje registruotai bendrovei netiesiogiai konstatavo ir Europos Teisingumo Teismas 2006 m. gegužės 2 d. prejudiciniame sprendime *Eurofoods IFSC Limited* byloje [12]. Europos Teisingumo Teismas nurodė, kad prezumpcija dėl bendrovės registruotos buveinės gali būti paneigta ir bendrovės „pašto dėžutės“, nevykdančios jokios ekonominės veiklos valstybės narės teritorijoje, kurioje yra jos registruota buveinė, atveju. Pagal dabar galiojančius Įmonių bankroto ir Įmonių restruktūrizavimo įstatymus bankroto ir restruktūrizavimo procedūros gali būti vykdomos tik Lietuvoje registruotiems juridiniams asmenims. Remiantis šiais įstatymais, pagrindinę bankroto bylą Lietuvoje būtų galima iškelti tik tuo atveju, jeigu juridinio asmens pagrindinių turtinių interesų vieta ir registracijos vieta sutaptų. Toks „registracijos“ reikalavimas nėra suderinamas su Reglamento nuostata, pagal kurią pagrindinės bankroto bylos iškelimas siejamas su skolininko pagrindinių turtinių interesų centru. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo ir nuoseklumo Lietuvos teisės aktuose turėtų būti padaryti reikiami pakeitimai, įtvirtinant galimybę bankroto ir restruktūrizavimo bylas iškelti užsienio juridiniams asmenims, jeigu jų pagrindinių turtinių interesų vieta yra Lietuvoje.

Kadangi Reglamente įtvirtinamos tik tarptautinės jurisdikcijos taisyklės, t. y. leidžiama nustatyti, kurios valstybės narės teismui yra teisinga bankroto byla, bylos konkrečiam valstybės narės teismui priskiriamos pagal nacionalinės teisės normas. Įmonių bankroto įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad pareiškimai teismui dėl bankroto bylos iškelimo pateikiami

vietovės, kurioje yra įmonės buveinė, apygardos teismui Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka. Pareiškimas teismui dėl įmonės restruktūrizavimo bylos iškėlimo pateikiamas raštu vietovės, kurioje yra įmonės buveinė, apygardos teismui Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka (Įmonių restruktūrizavimo įstatymo 5 straipsnio 2 dalis). Kadangi, kaip minėta, skolininko pagrindinių turtinių interesų vieta gali nesutapti su įmonės buveine, tokiu atveju, autorės nuomone, pareiškimai teismui dėl bankroto bylos iškėlimo turėtų būti pateikiami vietovės, kurioje yra įmonės pagrindinių turtinių interesų vieta, apygardos teismui. Siekiant teisinio aiškumo, Įmonių bankroto ir Įmonių restruktūrizavimo įstatymuose turėtų būti padaryti atitinkami papildymai dėl teisingumo.

Remiantis Reglamento 4 straipsniu, bankroto byloms ir jų padariniams (išskyrus Reglamente numatytas išimtis) yra taikoma valstybės narės, kurios teritorijoje iškelta bankroto byla, teisė (lot. *lex concursus*). Pagal šią normą nustatęs jurisdikciją iškelti pagrindinę bankroto bylą, teismas turės taikyti Įmonių bankroto įstatyme ar Įmonių restruktūrizavimo įstatyme įtvirtintus pagrindus bankroto ar restruktūrizavimo bylai iškelti, taip pat pagal šiuos įstatymus bus nustatomi subjektai, turintys teisę paduoti pareiškimą teismui dėl bankroto bylos iškėlimo.

Ar teismas, nustatęs, kad Lietuvoje nėra skolininko pagrindinių turtinių interesų vietos, turėtų atsisakyti priimti pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo kaip neteismingą remdamasis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso [1] (toliau – LR CPK) 137 straipsnio 2 dalies 2 punktu, ar turėtų *ex officio* patikrinti, ar Lietuvoje nėra skolininko verslo vietos, kad būtų galima

priimti pareiškimą ir iškelti savarankišką teritorinę bankroto bylą vadovaujantis Reglamento 3 straipsnio 2 dalimi? Remiantis Lietuvos teismų praktika, bankroto procese teismas privalo būti aktyvus, nes įstatymu jam yra suteiktos didesnės galimybės nustatant reikšmingas bankroto bylos aplinkybes [15; 16; 18; 21]. Kaip nurodo teismai, įvertinus įmonių bankroto instituto esmę, tikslus ir paskirtį, galima spręsti, kad bankroto procese siekiama apsaugoti ne tik finansinių įsipareigojimų nevykdančios įmonės kreditorių, bet ir pačios bankrutuojančios įmonės interesus, ir tai lemia neabejotiną viešojo intereso egzistavimą šios kategorijos bylose [16; 18; 21]. Toks interesas taip pat patvirtina argumentus, kad, nagrinėjant tokio pobūdžio bylas, teismas turi būti aktyvus. Kadangi teismas turi būti aktyvus tiek iškeliant bankroto bylą, tiek ją nagrinėjant, priėmęs pareiškimą ir nustatęs, kad Lietuvoje nėra skolininko pagrindinių turtinių interesų vietos, jis turėtų *ex officio* patikrinti, ar Lietuvoje nėra skolininko verslo vietos, kad būtų galima iškelti savarankišką teritorinę bankroto bylą. Tik nustatęs, kad Lietuvoje nėra nei skolininko pagrindinių turtinių interesų vietos, nei jo verslo vietos, teismas turėtų atsisakyti priimti pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo kaip neteismingą remiantis LR CPK 137 straipsnio 2 dalies 2 punktu. Jeigu tokios aplinkybės paaiškėja jau iškėlus bankroto bylą, teismas turi palikti pareiškimą nenagrinėtą vadovaudamasis LR CPK 296 straipsnio 1 dalies 12 punktu (LR CPK 782 straipsniu). Pažymėtina, kad teismas negali atsisakyti priimti pareiškimo dėl bankroto bylos iškėlimo, kuri jam teisinga pagal Reglamento 3 straipsnį, motyvuodamas tuo, jog byla labiau susijusi su kita valstybe nare, kurios teismas

operatyviau ir ekonomiškiau išnagrinės bylą. Reglamentas nepripažįsta *forum non conveniens* doktrinos, nes jame nustatytos jurisdikcijos taisyklės, kurių teismai negali atsisakyti [10, p. 49].

Šalutinės ir savarankiškos teritorinės bankroto bylos iškėlimas

Remiantis Reglamento 3 straipsnio 2 dalimi, teritorinės bankroto bylos yra skirstomos į šalutines (angl. *secondary insolvency proceedings*) bei savarankiškas teritorines (angl. *independent territorial insolvency proceedings*) bankroto bylas. Pagrindinė šių bylų skirtybė yra ta, kad šalutinės bylos gali būti keliamos lygia greta su pagrindine bankroto byla (t. y. jau turi būti iškelta pagrindinė bankroto byla), o savarankiškos teritorinės bylos gali būti iškeltos dar iki pagrindinės bankroto bylos, jeigu yra tenkinamos Reglamento nustatytos sąlygos. Bendra šioms byloms yra tai, kad teritorinės bankroto bylos gali apimti tik tą skolininko turtą, kuris yra byla iškėlusio teismo valstybės teritorijoje.

Gavęs pareiškimą dėl šalutinės bankroto bylos iškėlimo, Lietuvos teismas turi patikrinti, ar kitoje valstybėje narėje yra priimtas sprendimas dėl pagrindinės bylos iškėlimo ir ar jis įsigaliojęs. Remiantis Reglamento 27 straipsniu, teismas neturi tikrinti skolininko nemokumo, nes skolininko *de facto* nemokumas yra nustatytas pagrindinę bankroto bylą iškėlusio teismo, kurio sprendimas pripažįstamas automatiškai. Darytina išvada, kad Lietuvos teismas, priimdamas pareiškimą dėl šalutinės bankroto bylos iškėlimo, neturės teisės tikrinti ūmonių bankroto įstatymo 9 straipsnio 5 dalyje nustatytų bankroto bylos iškėlimo sąlygų. Nacionalinėje teisėje įtvirtinti bankroto bylos iškėlimo pagrindai yra pakei-

čiami pagrindinės bankroto bylos iškėlimo sąlyga pagal Europos teisę, kurią privaloma pripažinti [7, p. 409].

Spręsdamas dėl jurisdikcijos iškelti šalutinę bankroto bylą, Lietuvos teismas turės vadovautis Reglamento 3 straipsnio 2 dalimi, kurioje numatoma: „jei skolininko pagrindinių turtinių interesų vieta yra valstybės narės teritorijoje, kitos valstybės narės teismai turi jurisdikciją iškelti tokiam skolininkui bankroto bylą tik tuo atveju, jei jam tos kitos valstybės narės teritorijoje priklauso verslo vieta (angl. *establishment*)⁴. Tokios bylos poveikis gali apimti tik tą skolininko turtą, kuris yra pastarosios valstybės narės teritorijoje“. Reglamento 2 straipsnio h dalyje *verslo vieta* apibrėžiama, kaip „bet kuri veiklos vieta, kur skolininkas vykdo nuolatinę ūkinę veiklą naudodamas žmogiškuosius ir daiktinius išteklius“. Vien, pavyzdžiui, nekilnojamasis turtas ar banko sąskaita negali būti traktuojama kaip verslo vieta [10, p. 161–162]. Kadangi Reglamente pateikiami tik bendrieji verslo vietos apibrėžimo kriterijai, kai kurios Europos Sąjungos valstybės savo nacionaliniuose įstatymuose konkrečiai nurodo, kas yra laikoma verslo vieta. Pavyzdžiui, Prancūzijos teisės akte, skirtame Reglamento nuostatoms įgyvendinti, numatyta, kad filialas (pranc. *succursale*), atstovybė (pranc. *bureau de représentation*) ir agentūra (pranc. *agence*) yra laikomi verslo vieta [7, p. 613].

Savarankiška teritorinė bankroto byla gali būti iškelta prieš iškeliant pagrindinę bankroto bylą. Kaip nurodyta Reglamento preambulėje, jos iškėlimas apribotas tam

⁴ Lietuviškame Reglamento tekste sąvoka *establishment* verčiama „įmonė“. Kadangi toks vertimas nėra tikslus, autorė šiame straipsnyje vartoja sąvokos „*establishment*“ atitikmenį lietuvių kalba „verslo vieta“.

tikromis sąlygomis, „siekiant užtikrinti, kad dėl teritorinių bankroto bylų iškelimo prieš iškeliant pagrindines bankroto bylas turėtų būti kreipiamasi tik būtiniausiai atvejais“. Taigi, savarankiška teritorinė bankroto byla gali būti iškelta tik esant tokioms sąlygoms (Reglamento 3 straipsnio 4 dalis):

- a) kai iškelti [pagrindinės bankroto] bylos valstybėje narėje, kurioje yra skolininko pagrindinių turtinių interesų vieta, negalima dėl sąlygų, nustatytų pastarosios valstybės narės įstatymuose (pavyzdžiui, Lietuvoje nebūtų teisinių galimybių iškelti pagrindinės bankroto bylos fiziniam asmeniui; tačiau jeigu šis asmuo turėtų verslo vietą Švedijoje, tokiam asmeniui Švedijoje galėtų būti keliami savarankiška teritorinė byla); arba
- b) kai iškelti bylą reikalauja kreditorius, kurio nuolatinė arba įprasta gyvenamoji vieta ar registruota buveinė yra toje valstybėje narėje, kurios teritorijoje yra verslo vieta, arba kurios reikalavimas susijęs su tos verslo vietos veikla (pavyzdžiui, Lietuvos kreditoriai gali reikalauti iškelti savarankišką teritorinę bylą Lietuvos įmonei, kurios pagrindinė turtinių interesų vieta yra užsienio valstybėje (ten vykdo gamybą bei prekybą), tačiau Lietuvoje yra šios įmonės verslo vieta (prekių sandėliai).

Kadangi sprendžiant savarankiškos teritorinės bankroto bylos iškelimo klausimą pagrindinė bankroto byla dar nebūna iškelta, teismas turi vadovautis *lex concursus* įtvirtintomis bankroto bylos iškelimo sąlygomis. Lietuvos teismas, siekdamas iškelti skolininkui savarankišką teritorinę ban-

kroto bylą, turės remtis Įmonių bankroto įstatyme ar Įmonių restruktūrizavimo įstatyme ar įtvirtintais bankroto ar restruktūrizavimo bylos iškelimo pagrindais. Kadangi savarankiška teritorinė byla keliami prieš pagrindinę bankroto bylą, tokia byla gali būti tiek nurodyta Reglamento A, tiek Reglamento B priede. Jeigu iškelus teritorinę bylą skolininkui vėliau kitoje valstybėje narėje iškeliami pagrindinė bankroto byla, savarankiška teritorinė byla turi būti perkvalifikuota į šalutinę bankroto bylą.

Nagrinėjant šalutinių ir savarankiškų teritorinių bankroto bylų iškelimą svarbu aptarti skolininkų, kuriems gali būti keliamos šios bylos, ratą. Pagal Reglamento 28 straipsnį šalutinėms byloms turi būti taikoma valstybės, kurios teritorijoje iškelta šalutinė byla, teisė. Ši teisė taip pat nustato subjektus (skolininkus), kuriems gali būti keliami šalutinė bankroto byla. Remiantis Įmonių bankroto ir Įmonių restruktūrizavimo įstatymais, Lietuvoje bankroto bylas galima iškelti tik Lietuvoje registruotiems juridiniams asmenims. Pagal dabartinį teisinį reguliavimą užsienio juridiniam asmeniui, kuris vykdo veiklą Lietuvoje per savo filialą ar atstovybę, nei šalutinė, nei savarankiška teritorinė bankroto byla negalėtų būti iškelta. Subankrutavus užsienio įmonei, turinčiai Lietuvoje filialą ar atstovybę, Lietuvos kreditoriai neturėtų galimybių kreiptis į teismą dėl šalutinės bankroto bylos iškelimo tokiai įmonei Lietuvoje bei bylinėtis Lietuvos teismuose taikant Lietuvos teisę, o būtų priversti savo teises ginti užsienio teismuose ir susidurti su visais iš to išplaukiančiais bylinėjimosi sunkumais. Be to, likvidatorius pagrindinėje byloje neturėtų galimybės kreiptis į Lietuvos teismą dėl šalutinės bankroto bylos iškelimo tokiai užsienio įmonei, norėdamas veiks-

mingiau administruoti Lietuvoje esantį filialo ar atstovybės turtą. Siekiant apsaugoti Lietuvoje esančių kreditorių interesus, taip pat veiksmingiau administruoti skolininko turtą, būtų tikslinga išplėsti Lietuvos įstatymuose įtvirtintų subjektų, kuriems gali būti vykdomas bankroto procesas, ratą ir numatyti galimybę iškelti teritorinę bylą užsienio juridiniam asmeniui, jeigu jis Lietuvoje turi verslo vietą.

Teismo nutartis dėl bankroto bylos iškėlimo

Reglamente nekonkretinamas teismo nutarties iškelti bankroto bylą turinys. Reikalavimai nutarties turiniui gali būti įtvirtinti valstybių narių įstatymuose. Pavyzdžiui, Vokietijos specialiaame įstatyme, skirtame įgyvendinti Reglamento nuostatas, nurodoma, kad nutartyje iškelti bankroto bylą (vok. *Eröffnungsbeschluss*) turi būti trumpai aptartos teismo nustatytos aplinkybės bei teisiškai pagrįsta teismo jurisdikcija pagal Reglamento 3 straipsnį, t. y. nutartyje turi būti aiškiai konstatuota, kad iškeliamą pagrindinę bankroto bylą, ir nurodyti argumentai, kuriais teismas grindžia savo tarptautinę jurisdikciją [7, p. 568].

Analogišką praktiką turėtų taikyti ir Lietuvos teismai. Nutartyje dėl tarptautinės bankroto bylos iškėlimo teismas turėtų nurodyti, kokia byla – pagrindinė ar šalutinė – yra iškeliamą, ir pagrįsti savo tarptautinę jurisdikciją. Tokia nutartis užkirstų kelią kitos valstybės narės teismui priimti sprendimą dėl bankroto bylos iškėlimo tuo pačiu pagrindu. Be to, tai palengvintų bylos šalims numatyti tolesnę bylos eigą ir jos padarinius, nes priklausomai nuo bylos rūšies bankroto procesas gali apsiriboti vienos valstybės teritorija (jei keliama šalutinė bankroto byla) arba būti universa-

laus pobūdžio (jei keliama pagrindinė bankroto byla). Turint omenyje nutarties dėl tarptautinės bankroto bylos iškėlimo svarbą tiek kitų valstybių narių teismams, tiek bylos šalims, būtų tikslinga Lietuvos įstatymuose įtvirtinti reikalavimus nutarties dėl bankroto bylos iškėlimo turiniui, t. y. nustatyti, jog nutartyje dėl bankroto bylos iškėlimo teismas turi nurodyti, kokia byla – pagrindinė ar šalutinė – yra iškeliamą, ir aptarti motyvus, kuriais grindžia savo tarptautinę jurisdikciją.

Jeigu Lietuvos teismui iškėlus pagrindinę bankroto bylą paaiškėtų, kad kitos valstybės narės teismas jau anksčiau yra priėmęs sprendimą dėl pagrindinės bankroto bylos iškėlimo tam pačiam skolininkui, ši jurisdikcijų kolizija turėtų būti sprendžiama remiantis Reglamento 16 straipsnyje įtvirtinta „pirmumo taisykle“, pagal kurią sprendimas iškelti bankroto bylą turi būti pripažįstamas visose kitose valstybėse narėse nuo to momento, kai sprendimas įsiteisėja bankroto bylą iškėlusioje valstybėje. Taigi, tokiu atveju Lietuvos teismas turėtų nutraukti bankroto bylą remiantis LR CPK 293 straipsnio 3 punktu.

Su bankroto byla susijusių bylų teisingumas

Nors Reglamento 3 straipsnyje numatyta teismo jurisdikcija *iškelti* bankroto bylą, tačiau, remiantis Reglamento 25 straipsnio 1 dalimi, pripažįstama galimybė valstybės narės, kurios teritorijoje iškelta bankroto byla, teismams priimti sprendimus, susijusius su bankroto bylos eiga ir užbaigimu bei tiesiogiai išplaukiančiais iš bankroto bylos ir glaudžiai su ja susijusiais. Reglamente nėra įvardyta, kokie sprendimai yra tiesiogiai išplaukiantys iš bankroto bylos ir glaudžiai su ja susiję, tai paliekama spręsti

valstybių narių teismams. Doktrinoje kaip pavyzdžiai pateikiamos likvidatoriaus veiksmų, skolininko valdymo organų atsakomybės ir pan. bylos [10, p. 60]. Europos Teisingumo Teismas 2009 m. vasario 12 d. prejudiciniame sprendime *Christopher Seagon v Deko Marty Belgium NV* byloje [13] pripažino valstybės narės, kurios teritorijoje iškelta bankroto byla, teismų kompetenciją priimti sprendimą dėl bankroto pagrįsto ieškinio dėl nugincijimo atsakovo, turinčio savo registruotą buveinę kitoje valstybėje narėje, atžvilgiu. Teismas konstatavo, kad visų ieškinių, tiesiogiai susijusių su įmonės bankrotu, sukonzentravimas valstybės narės teismuose, turinčiuose jurisdikciją iškelti bankroto bylą, atitinka Reglamento antroje ir aštuntoje konstatuojamosiose dalyse nurodytą tikslą padidinti tarpvalstybinius padarinius sukeliančių bankroto bylų veiksmingumą. Be to, tokį aiškinimą patvirtina Reglamento ketvirta konstatuojamoji dalis, kurioje nurodoma, jog tam, kad vidaus rinka tinkamai veiktų, reikia vengti skatinti šalis perkelti turtą ar teismo procesą iš vienos valstybės narės į kitą ieškant palankesnės teisinės padėties. Galimybė įvairiems teismams turėti jurisdikciją skirtingose valstybėse narėse pareikštų ieškinių dėl nugincijimo atžvilgiu reikštų, kad susilpninamas tokio tikslo siekimas. Taigi, remiantis Europos Teisingumo Teismo išaiškinimu, ieškiniai dėl skolininko sandorių, sudarytų su kitose valstybėse esančiais atsakovais, nugincijimo gali būti nagrinėjami valstybės, iškėlusios skolininkui bankroto bylą, teismuose.

Pažymėtina, kad Lietuvos apeliacinis teismas yra sprendęs panašų klausimą dėl Lietuvos teismų jurisdikcijos. Buvo aiškinamasi, ar Lietuvos teismai kompetentingi nagrinėti bankrutuojančios įmonės

ieškinius užsienyje esantiems šios įmonės skolininkams. Lietuvos apeliacinis teismas 2006 m. rugsėjo 28 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 2-520/2006 [17], taip pat 2008 m. kovo 21 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 2-197/2008 [20] nurodė, kad 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento taikymas neapima bylų pagal bankrutuojančios įmonės ieškinius skolininkams – kitos valstybės narės ūkio subjektams – jurisdikcijos klausimų, nes dėl tokiuose ieškiniuose pareikštų materialinių reikalavimų priimami sprendimai negali būti priskiriami tiesiogiai su bankroto bylos iškelimu, jos eiga ar užbaigimu susijusiems sprendimams. Abejotina, ar Lietuvos apeliacinis teismas būtų padaręs tokią išvadą esant Europos Teisingumo Teismo 2009 m. vasario 12 d. prejudiciniam sprendimui. Juk bankroto administratorius reiškia ieškinius siekdamas apginti bankrutuojančios įmonės ir jos kreditorių interesus, padidinti bankrutuojančios įmonės aktyvus, todėl galima teigti, kad tokio pobūdžio ieškiniai yra tiesiogiai išplaukiantys iš bankroto bylos ar glaudžiai su ja susiję. Pažymėtina, kad vėlesnė Lietuvos teismų praktika jau pripažįsta Reglamento taikymą byloms pagal bankrutuojančios įmonės ieškinius skolininkams. Štai Lietuvos apeliacinis teismas nagrinėdamas ieškovo BUAB „Briauna“ atskirąjį skundą dėl Kauno apygardos teismo nutarties, kuria ieškinio dalis dėl skolos ir delspinigių priteisimo buvo palikta nenagrinėta, 2009 m. vasario 12 d. civilinėje byloje Nr. 2-178/2009 [22] konstatavo, kad bankrutuojančios įmonės administratoriaus galimybė reikšti ieškinį ir imtis priemonių išieškoti skolas iš įmonės skolininkų Įmonių bankroto įstatyme buvo įtvirtinti ne atsitiktinai, o siekiant užtikrinti visų bankrutuojančios

įmonės kreditorių interesus bei sudaryti teismui galimybę nustatyti priežastis, kurios galėjo sąlygoti įmonės nemokumą, kai sprendžiamas tyčinio bankroto klausimas. Lietuvos apeliacinis teismas konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas klaidingai nurodė, jog į Reglamento reguliavimo sritį nepatenka bankrutuojančios įmonės administratoriaus reiškiama ieškiniai, todėl nepagrįstai atsisakė taikyti Reglamento nuostatas tarp šalių kilusio ginčo priskirtinumo klausimui spręsti.

Darytina išvada, kad valstybei narei, kurios teritorijoje iškelta bankroto byla, turi būti suteikiama tarptautinė kompetencija nagrinėti ieškinius, tiesiogiai išplaukiančius iš bankroto bylos ir glaudžiai su ja susijusius, kurie apima ir bankrutuojančios įmonės ieškinius skolininkams, esantiems kitose valstybėse narėse.

Išvados ir pasiūlymai

- 1) Remiantis Reglamento ir jo priedų nuostatų analize, Reglamentas taikomas ne tik Įmonių bankroto įstatymo reglamentuojamoms bankroto byloms, bet ir Įmonių restruktūrizavimo įstatyme nurodytoms restruktūrizavimo byloms, taip pat teismo ir ne teismo vykdomiems bankroto procesams.
- 2) Lietuvos teismas turi jurisdikciją iškelti ir nagrinėti pagrindinę bankroto bylą, jei skolininko pagrindinių turtinių interesų vieta yra Lietuvos teritorijoje. Neatsižvelgiant į tai, kad juridinio asmens registruota buveinė būtų Lietuvoje, teismas *ex officio* turėtų analizuoti, ar yra įrodymų, kurie paneigtų prezumpciją, numatančią, jog juridinio asmens pagrindinių turtinių interesų vieta yra jo registruota buveinė.

- 3) Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo ir nuoseklumo siūlytina Lietuvos teisės aktuose įtvirtinti galimybę bankroto ir restruktūrizavimo bylas iškelti užsienio juridiniams asmenims, jeigu jų pagrindinių turtinių interesų vieta yra Lietuvoje. Be to, būtų tikslinga Lietuvos įstatymuose numatyti galimybę pateikti pareiškimą teismui dėl bankroto bylos iškėlimo ne tik vietovės, kurioje yra įmonės buveinė, bet ir vietovės, kurioje yra įmonės pagrindinių turtinių interesų vieta, apygardos teismui.
- 4) Lietuvos teismas, priimdamas pareiškimą dėl šalutinės bankroto bylos iškėlimo, neturi tikrinti Įmonių bankroto įstatymo 9 straipsnio 5 dalyje nustatytų bankroto bylos iškėlimo sąlygų, nes skolininko *de facto* nemokumas yra nustatytas pagrindinę bankroto bylą iškėlusio teismo. Spręsdamas, ar kelti savarankišką teritorinę bankroto bylą, Lietuvos teismas turi remtis Įmonių bankroto įstatyme ar Įmonių restruktūrizavimo įstatyme įtvirtintais bankroto ar restruktūrizavimo bylos iškėlimo pagrindais. Teritorinė bankroto byla galės būti iškelta, jeigu teismas nustatys, kad Lietuvoje yra skolininko verslo vieta. Be to, siekiant apsaugoti Lietuvoje esančių kreditorių interesus, taip pat veiksmingiau administruoti skolininko turtą, būtų tikslinga išplėsti Lietuvos įstatymuose įtvirtintų subjektų, kuriems gali būti vykdomas bankroto procesas, ratą ir numatyti galimybę iškelti teritorinę bylą užsienio juridiniam asmeniui, jeigu jis Lietuvoje turi verslo vietą.
- 5) Atsižvelgiant į nutarties dėl tarptautinės bankroto bylos iškėlimo svarbą tiek kitų valstybių narių teismams, tiek bylos šalims, būtų tikslinga Lietuvos

įstatymuose įtvirtinti reikalavimus nutarties dėl bankroto bylos iškėlimo turiniui, t. y. nustatyti, kad nutartyje dėl bankroto bylos iškėlimo teismas turi nurodyti, kokia byla – pagrindinė ar šalutinė – yra iškeliamą, ir aptarti motyvus, kuriais jis grindžia savo tarptautinę jurisdikciją.

- 6) Reglamente numatoma teismo jurisdikcija ne tik iškelti bankroto bylą, bet ir suteikiama kompetencija valstybės na-

rės, kurios teritorijoje iškelta bankroto byla, teismams priimti sprendimus, susijusius su bankroto bylos eiga ir užbaigimu bei tiesiogiai išplaukiančius iš bankroto bylos ir glaudžiai su ja susijusius. Remiantis vėliausia Europos Teisingumo Teismo praktika, ieškiniai dėl skolininko sandorių, sudarytų su kitose valstybėse esančiais atsakovais, nuginčijimo gali būti nagrinėjami valstybės, iškėlusios skolininkui bankroto bylą, teismuose.

LITERATŪRA

Norminė medžiaga

1. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 36-1340.
2. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010.
3. Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1012.
4. 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų // OJ L 160, 2000 06 30.

Specialioji literatūra

5. Įmonių bankroto valdymo departamento prie Ūkio ministerijos „Įmonių bankroto ir restruktūrizavimo procesų 2008 m. apžvalga“ [Interaktyvus, žiūrėta 2009 04 23]. Prieiga per internetą: http://www.bankrotodep.lt/Doc/2008_00.doc.
6. Kavalnė S., Mikuckienė V., Norkus R., Velička R. Bankroto teisė. Pirmoji knyga. Vilnius: Justitia, 2009.
7. Pannen K. (ed.). European Insolvency Regulation. De Gruyter Recht. Berlin, 2007.
8. Wautelet P. R. Some Considerations on the Center of Main Interests as Jurisdictional Test under the European Insolvency Regulation. [Interaktyvus, žiūrėta 2009 03 15]. Prieiga per internetą: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=997983
9. Wessels B. International Insolvency Law. Kluwer, 2006.
10. Virgos M., Garcimartin F. The European Insolvency Regulation: Law and Practice. The Hague: Kluwer Law International, 2004.

11. Virgos M., Schmit E. Report on the Convention on Insolvency Proceedings, Council Document 6500/1/96 (Annex) // Moss G., Fletcher I., Isaacs S. Report on the Convention of Insolvency Proceedings // The EC Regulation on Insolvency Proceedings. A Commentary and Annotated Guide. New York: Oxford University Press, 2002.

Praktinė medžiaga

12. Europos Teisingumo Teismo 2006 05 02 prejudicinis sprendimas byloje C-341/04 Eurofood IFSC [2006] – ECR I-03813.
13. Europos Teisingumo Teismo 2009 02 12 prejudicinis sprendimas byloje C-339/07 *Christopher Seagon v Deko Marty Belgium NV* [2009] – ECR I-0000.
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato 2000 m. gruodžio 21 d. nutarimas Nr. 28 „Dėl Lietuvos Respublikos teismų praktikos, taikant tarptautinės privatinės teisės normas“ // Teismų praktika. 2001, Nr. 14.
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato 2001 m. gruodžio 21 d. nutarimas Nr. 33 „Dėl įstatymų taikymo įmonių bankroto byloje“ // Teismų praktika. 2002, Nr. 16.
16. Lietuvos apeliacinio teismo 2006 m. gegužės 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-261/2006 D. Š. v. D. Š. *individualios gamybos – realizavimo įmonė „Nida“*.
17. Lietuvos apeliacinio teismo 2006 m. rugsėjo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-520/2006 BUAB „Aviakompanija Lietuva“ v. YES AIR S.R.L.

18. Lietuvos apeliacinio teismo 2006 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-404/2006 BUAB „Blazma“ v. UAB „Elistra“.
19. Lietuvos apeliacinio teismo 2007 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-5-1/2007 A M. v. bankrutuojanti IĮ V. ir S. M. prekybos centras.
20. Lietuvos apeliacinio teismo 2008 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-197/2008 BUAB „Kraitėnė“ v. Estijos įmonė „Nordnet Eesti AS“, Suomijos įmonė „Tehojakelu OY“, UAB „Termotransportas“.
21. Lietuvos apeliacinio teismo 2008 m. birželio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-375/2008 DnB NORD bankas, AB SEB banko, Nordea Bank Finland Plc v. BAB „Ekranas“.
22. Lietuvos apeliacinio teismo 2009 m. vasario 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-178/2009 BUAB „Briauna“ v. BITC Möbel AB ir UAB „BIRC Baltija“.

OPENING OF THE INSOLVENCY PROCEEDINGS IN THE COURT OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA UNDER EUROPEAN UNION AND LITHUANIAN LAW

Radvilė Čiricaitė

S u m m a r y

When deciding on the opening of the insolvency proceedings, first of all, Lithuanian court must analyse whether the facts indicated in the filing are within the scope of the Regulation. The court must take into account its territorial application, types of proceedings and subjects which are covered by the Regulation, as well its application in time. Moreover, the court must ascertain on its international jurisdiction to open insolvency proceedings according to the Regulation. Following paragraph 1 of the article 3 of the Regulation, Lithuanian court has jurisdiction to open insolvency proceedings if the centre of main interests of the debtor is in the territory of Lithuania. Lithuanian legal acts which are now in force stipulate that bankruptcy and restructuring proceedings may be instituted only against legal persons registered in Lithuania. In the opinion of the author, such “registration” requirement is incompatible with Regulation; therefore, it is proposed to amend legal acts with provision which would make it possible to institute bankruptcy and restructuring proceedings against foreign legal persons which have the centre of main interests in Lithuania. In case the debtor does not have its centre of main interests in Lithuania, the court would be obliged *ex officio* to verify if there is no establishment of the debtor in order independent territorial proceedings would be opened. Lithuanian court would have jurisdiction to open secondary

or independent territorial proceedings if the debtor has an establishment in Lithuania. Since the law applicable to secondary proceedings is the law of the state where the secondary proceedings have been opened, according to present Lithuanian legislation, secondary or independent territorial proceedings can be instituted only against independent legal persons. For the purpose of protecting Lithuanian creditors and making administration of the debtor’s property more effective it would be expedient in Lithuanian legislation to stipulate the possibility to institute territorial proceedings for foreign companies provided they have establishment in Lithuania. It is pointed out that there are no requirements established in Lithuanian legal acts for the content of the decision to open insolvency proceedings. Taking into consideration the practice of the other member states of the European Union it is recommended to establish requirements for content of the decision to open insolvency proceedings in Lithuanian legislation. The court should indicate the type of the proceedings – whether main or secondary proceedings are opened, as well as to justify its international jurisdiction. The end of the article contains short analysis of the court’s jurisdiction for judgments which are delivered directly on the basis of the insolvency proceedings and are closely connected with such proceedings.

Įteikta 2009 m. rugsėjo 5 d.

Priimta publikuoti 2009 m. gruodžio 16 d.